

Прапануецца вылучыць дзве галіны спецыяльнасці, кожная з якіх усваю чаргу аб'ядноўвае спецыялізацыі па прынцыпу галоўнага накірунку практычнай дзейнасці спецыяліста.

1. Педагагічна-адукацыйная (фармуліроўка прыкладная, умоўная):

-- бібліятэкар-выкладчык беларускай (і сусветнай) літаратуры;

-- бібліятэкар-выкладчык беларускага мастацтва (для школ, сярэдніх навучальных устаноў);

--бібліятэкар-выкладчык асноў беларусказнаўства (фальклор, міфалогія, этнаграфія і інш.);

-- бібліятэкар-краязнавец і арганізатар музсяў, экскурсавад.

2. Педагагічна-творчая:

-- бібліятэкар-кіраўнік фота-, кіна-, відэа- і іншых студый;

-- бібліятэкар-кіраўнік тэатра лялек і інш.;

-- бібліятэкар-кіраўнік студыі выяўленчага мастацтва і г.д.

Цітоў В.С.,
докт.гіст.наук,
дацэнт

АСНОЎНЫ ЗМЕСТ І ПРЫНЦЫПЫ ПАБУДОВЫ ПРЫКЛАДНАЙ ПРАГРАМЫ КУРСА "ЭТНАГРАФІЯ (ЭТНАЛОГІЯ) БЕЛАРУСІ"

Этнаграфія, або этналогія (і той, і другі тэрміны маюць права на існаванне), - навука аб народах-этнасах, іх жыццядзейнасці, традыцыйнай культуры, міжэтнічных стасунках і ўзаемадасягненнях. Кожны народ мае ўласную гісторыю і гісторыка-культурную спадчыну, якая ўвасобіла шматвяковы працоўны вопыт, духоўныя высілкі і творчы плён многіх пакаленняў. Народ заўсёды быў сапраўдным творцам і носбітам нацыянальных традыцый, якія ён рухліва захоўваў і ўзбагачаў, перадаючы як святыню ў спадчыну сваім нашчадкам. Нягледзячы на неспрыяльныя гістарычныя ўмовы, што не раз ставілі беларускі народ на мяжу генацыду і вынічэння, яго традыцыйная культура, маючы здаровыя карані, пасля чарговай навалы зноў і зноў адраджалася на папялішчах і буяла маладымі парасткамі, выяўляючы жыццяздольнасць, унутраную імпульсіўнасць і багатую лакальную разнастайнасць.

Можна расцаніць як парадокс, што на працягу дзесяцігоддзяў этнаграфіі Беларусі ў сістэме адукацыі і падрыхтоўкі кадраў на гуманітарных факультэтах не надавалася элементарнай увагі. Аднак такое становішча не было выпадковым у краіне парадксаў; яно якраз адпавядала утапічнай палітыцы, скіраванай на стварэнне уніфікаванага і сацыяльна аднароднага грамадства, сціранне нацыянальных граней і фарміраванне сілавымі метадамі новага савецкага чалавека. Аб'ектыўныя законы развіцця чалавечай цывілізацыі вяртаюць нас на натуральныя шляхі самавызначэння, сцвярджэння ўласнай годнасці і суверэнітэту, што дае больш шырокія магчымасці для раскрыцця ўнутраных сіл і рэалізацыі духоўных патэнцыялаў этнасу.

Пададзеная праграма курса ставіць на мэце даць студэнтам неабходныя веды па этнаграфіі Бяшчаўшчыны, сфарміраваць адпаведныя навукова-даследчыя і практычныя навыкі, на аснове навукова апрабаванага, дакументальнага матэрыялу выхаваць свядомыя адносінны да нацыянальнай спадчыны, да гісторыі і культурных збыткаў нашых продкаў. Яна ўлічвае найвышэйшы дасягненні айчынай і замежнай навук і зыходзіць з прынцыпаў навуковай аргументацыі, інфармацыйнай значымасці і даступнасці зместу, лагічнай паслядоўнасці і ўнутранай цэласнасці асобных тэм. Праграма ахоплівае шырокае кола пытанняў і прадугледжвае нароўні з традыцыйнай тэматыкай (народнае жыллё, адзенне, ежа, земляробства, промыслы і рамёствы) вывучэнне новых праблемных напрамкаў, якія раней не вывучаліся ці свядома ігнараваліся, у прыватнасці рассяленне беларусаў і іх этнічная тэрыторыя, праблемы этнагенезу, беларусы замежжа, этнічныя меншасці, амуніцыя і ўзбраенне беларускага войска, беларускія кірмашы і інш.

У залежнасці ад характару зместу ў тэматычнай структуры праграма курса можна ўмоўна вылучыць некалькі частак з адпаведным блокам пытанняў. Першая частка аб'ядноўвае тэмы ўводзін (прадмет этнаграфіі і яе сувязь з суседнімі дысцыплінамі), гістарыяграфіі, крыніц і метадаў этнаграфічнага даследавання, паяшчага апарату, якія ў шырокім сэнсе з'яўляюцца ўводзінамі да ўсяго курса. Другі блок тэм прысвечаны этнагенезу, этнічнай гісторыі, рассяленню беларусаў і іх узаемадасягненням і сувязям з іншымі народамі. Да гэтай часткі цесна прымыкаюць тэмы "Беларусы замежжа" і "Этнічны склад населенства Беларусі". Трэцяя група пытанняў прысвечана матэрыяльнай культу-

ры (народнае жылё, гаспадарка, народная кулінарыя, рамёствы, традыцыйнае адзенне, амуніцыя і ўзбраенне беларускага войска, шляхі і сродкі зносін), чапвертая -- народнаму быту і духоўнай культуры (сям'я і сямейны быт, народныя вяды, беларускія кірмашы). Асобныя тэмы адводзяцца рэгіянальнаму агляду народнай культуры і падрыхтоўцы да этнаграфічнай экспедыцыі, метадыцы палявых даследаванняў.

Змест выкладання курса этнаграфіі, які прадугледжвае дадзеная праграма, сарыентаваны на бліжэйшую перспектыву і рэалізаваны на 70 гадзін лекцыйных і столькі ж семінарскіх і практычных заняткаў. У залежнасці ад спецыялізацыі студэнтаў выкладчыку даецца магчымасць вар'іраваць тэматыку і пагадзіны расклад заняткаў у межах дадзенай праграмы. У прыватнасці, на факультэце бібліяграфічна-інфармацыйных сістэм варта прадугледзець большую колькасць гадзін на вывучэнне гістарыяграфіі шматлікіх прац па этнаграфіі і нацыянальнай культуры, на факультэце культуралогіі па спецыяльнасці "рэжысура народнага свята" ці "арганізацыя мастацкай творчасці" большай колькасці гадзін патрабуе вывучэнне народнага адзення і абрадавай атрыбутыкі, традыцыйнага інтэр'ера і беларускага кірмашу, а па спецыяльнасці "народныя промыслы" больш увагі неабходна ўдзяліць вывучэнню адпаведна промыслаў і рамёстваў.

У кожнай тэме вылучаюцца асноўныя пытанні, якія з'яўляюцца ключавымі для разумення ўсёй тэмы і ўсведамлення важнейшых тэарэтычных пытанняў, якія тут разглядаюцца. У далейшым разам з удасканаленнем сістэмы выкладання і стабілізацыяй вучэбных планаў стане мэтазгодным складанне дзвюх ці больш вучэбных праграм па этнаграфіі ў залежнасці ад профілю спецыяльнасці з больш дэталізаваным зместам тэм, іх пагадзінным размеркаваннем і адпаведным метадычным апаратам.

Асобай увагі заслугоўвае тэматыка курса-вых і дыпломных работ. У беларускай этнаграфіі больш-менш асвоеным з'яўляецца толькі верхні тонкі пласт народнай культуры, даступны непасрэднаму палявому вывучэнню. Вялікі аб'ём першакрыніц: археалагічных, іканаграфічных, летапісных, архіўных, матэрыялаў, помнікаў сярэдневяковага права, феадальных інвентароў, разнастайных музейных калекцый (многія з іх знаходзяцца за межамі Беларусі) -- пакуль што не ўведзены ў навуковы абарот. Менавіта беларуская традыцыйная

культура з'яўляецца багацейшай скарбніцай народнай мудрасці і дас шырокае поле дзейнасці для рупліўцаў-збіральнікаў і маладых даследчыкаў.

Бібліяграфічны спіс літаратуры да праграмы ўключае галоўным чынам манаграфічныя работы, апублікаваныя на працягу некалькіх апошніх дзесяцігоддзяў, якія маюцца ў бібліятэках Мініска і абласных гарадоў рэспублікі. Разам з тым у спіс увайшлі каштоўныя працы па беларускай этнаграфіі і краязнаўству, выдаленыя ў XIX-пачатку XX ст. Варта звярнуць увагу і на шматлікія даволі цікавыя навуковыя і навукова-папулярныя артыкулы, якія не ўвайшлі ў спіс і якія больш зручна даць у рабочых распрацоўках да кожнай тэмы. Такія працы ў вялікай колькасці публікуюцца ў апошнія гады на старонках часопісаў "Спадчына", "Беларускі гістарычны часопіс", "Беларуская мінуўшчына", "Беларусь", "Мастацтва Беларусі", "Польмя", "Нёман", а таксама газет "Літаратура і мастацтва", "Наша ніва", "Наша слова", "Голас Радзімы", "Культура", "Звязда", "Народная газета" і інш.

Ступакова В.Я.,
выкладчык

ІНТЭНСІФІКАЦЫЯ ПРАЦЭСУ НАВУЧАННЯ ЗАМЕЖНЫМ МОВАМ І ВЫКАРЫСТАННЕ СУЧАСНЫХ ТЭХНІЧНЫХ СРОДКАЎ

Пашырэнне міжнародных сувязяў нашай рэспублікі з іншымі краінамі, умацаванне непасрэдных кантактаў паміж людзьмі розных нацыянальнасцей паставілі новыя мэты і задачы навучання замежным мовам у вышэйшых навучальных установах. Адна з важнейшых задач навучання ў сучасны перыяд - практычнае валоданне замежнай мовай пры ажыццяўленні міжнародных кантактаў. Дасягнуць гэтай мэты пры абмежаванай, зусім недастатковай колькасці вучэбных гадзін, адведзеных на вывучэнне замежнай мовы, можна пры інтэнсіфікацыі працэсу навучання. Важнае месца ў гэтым працэсе належыць сучасным тэхнічным сродкам навучання: спецыяльным лінгафонным кабінетам, дыя- і кінапраектарам, відэамагнітафонам і камп'ютэрам.